

ІСТОРИЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

УДК 030(031.064)

DOI <https://doi.org/10.32838/2663-5984/2020/3.32>**Лісіна С.О.**

Національний університет «Львівська політехніка»

УКРАЇНСЬКІ ЕНЦИКЛОПЕДІЇ З ГУМАНІТАРНИХ НАУК: ДО ПИТАННЯ ПРО СТАН РОЗВИТКУ

Енциклопедії й енциклопедичні словники гуманітарного спектра є дієвим комунікативним засобом сучасного академічного середовища та просвітницького напрямку Української держави. У статті розкривається проблема класифікації сучасних українських гуманітарних енциклопедичних видань; аналізуються їхні тематико-типологічні особливості; показано хроніку зазначених видань. У статті взято до уваги погляди сучасних учених: Боряк Г.В. [2], Добко Т.В. [3], Железняк М.Г. [5], Черниш Н.І. [16; 17] з основних питань української енциклопедистики. Також розглянуто праці, виголошені під час Міжнародних наукових конференцій «Українська енциклопедистика» [12–15]. Метою статті є аналіз вивчення типологічної структури енциклопедичних видань гуманітарного спектра з питань мови, літератури, мистецтва, культури, історії та визначення їхніх класифікаційних особливостей. У роботі узагальнено тематико-типологічні особливості гуманітарних енциклопедій, енциклопедичних словників та електронних енциклопедичних видань. Хроніку гуманітарних енциклопедичних видань сучасної України (1992–2019 рр.) представлено (розроблено діаграми) через основні галузі: історія, культура, мистецтво, філологія, релігія, філософія. Прикладом аналізу основних видів енциклопедичних видань стали: «Енциклопедія історії України» (галузеві); «Енциклопедія мистецтва Полтавщини» (регіональні вузькогалузеві); «Шевченківська енциклопедія» (персональні); «Короткий енциклопедичний словник з культури» (галузеві енциклопедичні словники). В роботі вперше складено хронологію енциклопедичних видань України гуманітарного спектра за 1992–2019 рр. Наведено їхні тематико-типологічні характеристики за галузевим аспектом, регіональним і персональним. Автором запропоновано типологічну структуру гуманітарних енциклопедій (галузеві, вузькогалузеві та персональні). Зроблено спробу розкрити основні причини визначення типів і видів енциклопедичних видань під час їх створення.

Ключові слова: енциклопедичні видання, типологія енциклопедичних видань, гуманітарні енциклопедії, класифікація гуманітарних енциклопедій, види енциклопедій.

Постановка проблеми. Наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття українська культура активно входить у світовий глобалізаційний процес. Кожна наука, аби визначити напрям свого розвитку, має періодично підбивати підсумки, оглядати напрацьоване й об'єктивно оцінювати власні здобутки. В умовах глобалізації суспільного розвитку надзвичайно зростає роль тих довідкових видань, які об'єктивно, неупереджено, з фундаментальною повнотою віддзеркалюють здобутки науки і культури нації, а це передусім, енциклопедії й енциклопедичні словники гуманітарного спектру. Отже, наразі актуальним в галузі енциклопедистики є з'ясування типології, стильових особливостей та функцій гуманітарних енциклопедій.

До аналізу залучено масив довідкових видань із чітко визначеним змістовим аспектом (гуманітарні енциклопедії) та географічним (інформаційний продукт, вироблений в Україні), а також хронологію – (1992–2019 рр.). Серед завдань статті слід виокремити такі: на основі дослідження сучасних українських гуманітарних енциклопедій уточнити типологічну класифікацію означених ресурсів; охарактеризувати тематико-типологічні особливості енциклопедичних видань; показати хроніку українських гуманітарних енциклопедичних видань як базу освітніх і наукових процесів у гуманітарній галузі; ввести до матеріалів навчальної й методичної літератури сучасну енциклопедичну типологічну систему з метою її застосування у навчальному процесі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теорію енциклопедичних видань, зокрема і гуманітарних, досліджено у працях багатьох вчених: Боряк, Г.В. [2], Добко Т.В. [3], Железняк М.Г. [5], Лісіна С.О. [8; 20], Черниш Н.І. [16; 17]. Значну кількість публікацій з означеної теми можна умовно поділити на дві групи. Перша – теоретичні праці, що розглядають загальні принципи формування, систематизації та особливостей енциклопедій. Друга – опис практичного досвіду функціонування існуючих енциклопедичних видань у соціально-комунікаційному середовищі [1]. Значну роль у представленні досвіду підготовки гуманітарних енциклопедій відіграють праці з енциклопедистики, виголошені під час Міжнародних наукових конференцій «Українська енциклопедистика» [12–15].

Нормативні документи, що тлумачать поняття довідкових видань досить поверхово подають значення основних термінів. Так, стаття 12 Закону України «Про інформацію» зазначає, що інформацією довідково-енциклопедичного характеру є систематизовані, документовані, публічно оголошені або іншим чином поширені відомості про суспільне, державне життя та навколишнє природне середовище [10]. А державний стандарт «Видання. Основні види» подає загальне визначення енциклопедії, де про гуманітарну згадано лише у примітках 2: «За характером інформації енциклопедія може бути спеціалізованою» [4, с. 14]. В інших словниках [19] та підручниках [18, с. 333.] також можемо знайти загальні поняття енциклопедій та енциклопедичних словників, але окремої характеристики гуманітарних енциклопедій не подано. Отже, українські вчені здійснили за роки незалежності держави вагомий внесок у розвиток загальної енциклопедистики, що деякою мірою сприяло відтворенню стану таких наук, як історія, культура, філологія та інші.

Постановка завдання дослідження полягає у вивченні бази гуманітарних енциклопедичних видань та їх систематизації як основи сучасних гуманітарних знань з питань мови, літератури, мистецтва, культури та історії. Це має забезпечити підвищення якості гуманітарної освіти та, зокрема, викладання дисциплін документно-комунікаційного циклу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Гуманітарні енциклопедії здійснюють інтеграцію знання в гуманітарній сфері, допомагають осмислити стан та основні тенденції розвитку суспільства. Водночас енциклопедичні видання виконують наукові, освітні та культурні функції. Тому серед

найактуальніших варто виділити функції інформаційно-довідкову та популяризаторську. Аналіз цих та пошук інших функцій енциклопедичних видань на сучасному етапі наразі є актуальним.

До енциклопедичних видань, як правило, відносимо такі види: 1) енциклопедії – видання, що містять найважливішу інформацію про різні поняття; 2) енциклопедичні словники – видання, «що містить статті невеликого обсягу, викладені в стислій формі та розташовані за абеткою їхніх назв» [4, с. 14]. Типологічна класифікація енциклопедичних видань здійснюється за кількома ознаками. За цільовим призначенням: наукова енциклопедія, яка призначена фахівцям і відрізняється глибиною представлення галузі знання; науково-популярна енциклопедія призначається читачеві-неспеціалісту і висвітлює знання також досить повно, але доступно; популярна енциклопедія містить широке коло відомостей для повсякденного життя чи дозвілля. За характером інформації – це: універсальна енциклопедія, яка охоплює всі галузі знання; спеціалізована енциклопедія присвячена окремій галузі знання; регіональна енциклопедія містить зведення відомостей про регіон чи населений пункт. Види спеціалізованих енциклопедій можемо деталізувати: галузеві – зведення відомостей з якої-небудь галузі науки, культури, практичної діяльності; тематичні містять відомості із певної теми; персональні представляють відомості про життя та діяльність видатної особи. За обсягом енциклопедичні видання бувають: багатотомні, одностомні. Це великі енциклопедії, де кілька десятків томів; малі енциклопедії – 10–12 томів; короткі енциклопедії – 4–6 томів; енциклопедичні словники – 1–3 томи. За форматом вони можуть бути настільними, портативними, кишеньковими. Залежно від повноти представленої інформації енциклопедії бувають великі (повні), малі (короткі).

Класифікація енциклопедичних словників за характером інформації зазначає їх як загальні, галузеві та персональні. Основні типологічні особливості енциклопедичних словників можемо визначити таким чином: об'єктом опису є предмет, пристрій, явище, подія, персона та ін.; організація структури статей – алфавітна; меншою мірою, ніж в енциклопедії, впроваджено систему посилань; невеликий обсяг видання (1–2, інколи 3 томи); відносна стислість статей [7, с. 14].

Характеризуючи предмет викладу матеріалу галузевої (гуманітарної) енциклопедії та її структуру, слід наголосити, що статті в них розташовуються у систематичному порядку з однієї

Рис. 1. Опублікування гуманітарних енциклопедичних видань за 1992–2019 рр.

чи кількох галузей знань або практичної діяльності. Енциклопедична стаття, як найменший елемент енциклопедії, передає точні, перевірені дані, факти, описує явища і супроводжується ілюстративним матеріалом. Вона повинна бути повною, вичерпною, відрізнятися максимальною інформативністю тексту, всебічністю фактів, оцінок, ознак. Відповідно до стильових особливостей енциклопедії, матеріалом можуть бути статті-огляди, статті-довідки, статті-тлумачення, статті-біографії, статті-відсилання. Щодо якісних характеристик енциклопедичної статті, то це відповідність читацькому призначенню, вичерпність поданої інформації, відповідність типовій схемі статей, науковість і доступність змісту.

Читацька аудиторія енциклопедичних видань ділиться на дві категорії. Перша – масовий читач, якому цікаві довідкові матеріали з усіх галузей знань та практичної діяльності. Друга – фахівець, спеціаліст з окремої чи кількох галузей знань. Більшість галузевих енциклопедій призначені для спеціалістів і можуть використовуватися в їх науковій чи виробничій діяльності.

У системі енциклопедичних видань ми можемо бачити значне кількісне переважання енциклопе-

дій з гуманітарних наук над природничими й технічними. Презентуючи гуманітарні енциклопедичні видання сучасної України (1992–2019 рр.), слід зазначити, що вибіркою для аналізу енциклопедичної літератури слугує база Інституту енциклопедичних досліджень НАН України «Корпус енциклопедичних видань України: онлайн-покажчик» [6], зокрема розділ – «Галузеві енциклопедичні видання» [6] та список у Вікіпедії, а саме «Спеціалізовані енциклопедії, словники і довідники» (Вікіпедія – <https://uk.wikipedia.org/wiki/>). Для системного аналізу перш за все досліджено галузеві гуманітарні енциклопедичні видання, в тому числі і регіональні та персональні. Згідно з рис. 1, найбільш продуктивними для виходу в світ гуманітарних енциклопедичних видань виявилися роки 2007 та 2015.

Організаторами підготовки та видання галузевих енциклопедій та енциклопедичних словників стали різні академічні установи. В результаті аналізу можемо спостерігати, що основні галузі, на яких акцентовано увагу, – це культура та мистецтво (див. рис. 2). На другому місці – загальна історія від найдавніших часів і до сьогодення, а також окремі її періоди та події. Також значний вклад у розви-

Рис. 2. Українські гуманітарні енциклопедичні видання за галузями знань (1992–2019 рр.)

ток мовознавства зробили лінгвісти, у доступній формі показавши все фонетичне, лексичне, граматичне багатство та потенціал української мови. Отже, філологія посідає почесне третє місце.

Серед галузевих енциклопедій гуманітарного спектру визначне місце займає фундаментальна «Енциклопедія історії України» в 10 т. (2003–2013). Як твердять фахівці, в Україні видано «енциклопедію соціогуманітарного профілю, в якій комплексно репрезентовано здобутки гуманістичних та суспільних наук з обсягу української минувшини від найдавніших часів до сьогодення» [11, с. 10]. «Енциклопедія історії України» – це алфавітний тип енциклопедій. Під час її укладання використано систему наскрізних посилань: заголовки окремих статті (чи посилання на нього) вводяться курсивом у текст іншої статті як його частина. У виданні подано унікальні блоки ілюстративного та картографічного матеріалу; десять томів становлять понад 12 тис. статей, близько 8 тис. ілюстрацій і більше 500 спеціально розроблених карт [1, с. 11]. Для представлення нової, оперативної інформації про історичні ідеї та знахідки створено електронну енциклопедію історії України.

Інше украї важливе для України видання – це енциклопедія «Українська мова» (2004–2013). У передмові редколегія визначила основне завдання енциклопедії: у систематизованій і водночас стислій та доступній формі подати базові відомості про українську мову та українське мовознавство. Автори наголосили на тому, що енциклопедію розраховано як на фахівців-мовознавців, так і на широке коло читачів. Способи систематизації в ЕУМ постають як певна ієрархія понять і конкретних об'єктів опису української мови. Постійне оновлення є невід'ємною рисою енциклопедичних видань і саме енциклопедія «Українська мова» має чотири перевидання. Перше її видання побачило світ 2000 року, у 2004 році вийшло дру-

ком 2-е видання ЕУМ, виправлене і доповнене, а 2007 року – 3-є, 4-е вийшло у 2013 році.

Галузь мистецтва представлено виданням «Українська музична енциклопедія» (2006–2018). Її особливість у тому, що до літератури про обране явище уведено дискографію та фільмографію, а також архівні матеріали. Отже, кожен том став досить великим за обсягом (Т. 1 – 1260 с.), через те що увібрав до загального переліку сучасних музичних термінів і понять ще й величезний пласт раніше забороненої церковної музики. Це дало можливість узагальнити та систематизувати знання про українську музичну культуру і присвоїти виданню статус – академічне наукове [9, с. 93–96].

Галузеві енциклопедії, як вид, можуть мати кілька різновидів залежно від особливостей поданої інформації. В одних матеріал охоплює всю галузь знання, як наприклад «Культура: ілюстрована енциклопедія України» (2010), «Філософський енциклопедичний словник» (2002), «Мистецтво України» (1995). Інші можуть містити довідкові відомості, характерні лише для частини галузі, і тоді вони є підгалузевими: («Українська фольклористична енциклопедія» (2018), «Українська міфологія» (2014), енциклопедія «Національна опера України» (2017), «Образотворче мистецтво: енциклопедичний ілюстрований словник-довідник» (2007) та ін.).

Прикладом підгалузевої енциклопедії може виступити «Мала енциклопедія етнодержавознавства». Понятійно-термінологічна структура відображає сутність і значення етнонаціонального феномена в суспільному житті, показано проблеми української ідеї та потенціал українського державотворення. До цієї ж групи віднесемо і «Українську фольклористичну енциклопедію: у 2 т.». В енциклопедії розкрито традиції нематеріальної культури українців від давнини до сьогодення. Тут висвітлено фольклорні персонажі,

Рис. 3. Українські гуманітарні енциклопедичні видання за характером інформації (1992–2019 рр.)

подано довідки про дослідників, збирачів, носіїв-виконавців фольклору, охарактеризовано основні терміни, поняття та явища з теорії фольклористики, її історії та сучасного стану досліджень, а також із практики цієї філологічної науки.

Щодо розглянутих галузевих та підгалузевих енциклопедичних видань, слід наголосити, що гуманітарні енциклопедії також видаються в окремих регіонах і представляють історію, культуру чи мистецтво конкретного краю. Відсоток таких видань не дуже великий (див. рис.3 – регіональні), але вони надзвичайно важливі для кожного окремого регіону.

Як правило, до регіональних енциклопедій відносяться загальні: «Енциклопедія Львова» (2007–2012), «Черкащина: універсальна енциклопедія» (2010), «Полтавіка: Полтавська енциклопедія» (2009), «Енциклопедія Криворіжжя» (2005) та інші. Але регіональні енциклопедії також є галузевими, серед яких можна виокремити гуманітарні (вузькогалузеві) видання із фаховою назвою – вузько регіональні. Власне, йдеться про енциклопедії, предметом яких є окрема тематика, що поширюється на весь означений регіон. Це «Історична енциклопедія Криворіжжя» (2007), «Літературна Бережанщина» (2010), «Театри Дніпропетровщини: енциклопедія» (2003), «Українське Буджацьке козацтво: енциклопедія» (2017) та інші.

Ось наприклад, «Енциклопедія мистецтва Полтавщини» є регіонального типу, але узагальнює досягнення мистецтвознавчої думки Полтавського краю від найдавніших часів до початку XXI ст. У двотомнику подано статті про художників і народних майстрів, меценатів та фундаторів храмів, населені пункти краю, мистецькі навчальні заклади, музеї і художні колекції, промислові артілі й фабрики художніх виробів. Представлено понад 500 портретів. Серед них окрема частина – діаспора, якій автор присвятив великий розділ. А «Літературно-мистецька енциклопедія Кіцманщини», розповідаючи про відомих митців цього краю, їхній творчий доробок, подає інформацію про літературу і мистецтво цього регіону. Тобто це галузь знань, але представлення цієї галузі відбувається через персоналії відомих митців. Тоді це персональна енциклопедія митців краю. Таке неоднозначне визначення типів видань можемо застосувати до багатьох енциклопедій. В цій енциклопедії автор піднімає із забуття імена митців зовсім невідомих і представлені вони в алфавітному порядку. У другому виданні енциклопедії 1998 року подано відомості про 92-х митців, тоді як у першому (1991 р.) виданні – лише про 59.

Такого ж вузькогалузевого змісту буде «Православна енциклопедія Харківщини», де представлено матеріал про православ'я на Слобожанщині. Це історія православної церкви в регіоні, де описано визначних служителів церкви, церковних учених, педагогів, письменників та представників інших галузей мистецтва і науки, яких можна схарактеризувати як православних християн. В енциклопедії представлено понад 700 статей в алфавітному порядку. Велику увагу приділено радянській добі, коли церкву планово нищили. Зокрема, вперше в літературі наведено понад 100 сповідників і мучеників Харківської єпархії [1, с. 95].

Розглядаючи енциклопедії, які викладають факти з життя й діяльності видатних людей, називаємо їх персональними як різновид спеціалізованих енциклопедій. Серед останніх сьогодні маємо фактично лише дві друковані – про Тараса Шевченка («Шевченківська енциклопедія: в 6 т.» 2012–2015) та Івана Франка («Франківська енциклопедія: у 7 т.» 2016). Персональні енциклопедії іншого типу можуть видаватися як видання регіонального значення, наприклад, «Одеські історики» (2009), «Ромські музиканти Закарпаття» (2011) та ін.

Персональна ж «Шевченківська енциклопедія» в 6 томах – це універсальне довідкове видання про життєвий і творчий шлях Т. Г. Шевченка, яке підготував Інститут літератури імені Т.Г. Шевченка НАН України. У шести томах в алфавітному порядку представлені прізвища, поняття, місця – все те, що мало відношення до життя, творчості і навіть побуту великого поета. У 2012–2013 за програмою «Українська книга» накладом 2000 примірників побачили світ перші чотири томи, у 2015 вийшли друком том 5 і 6. Всі книги прикрашені натуральною шкірою, розкішною тканиною, золотим тисненням, вкладені у футляри. Видання містить 6307 статей, 5800 ілюстрацій, із яких 453 – на кольорових вклейках. Саме цю енциклопедію можемо вважати найбільшим здобутком серед персональних українських енциклопедій.

Сьогодні видається спеціалізована персональна «Франківська енциклопедія», яка подає статті про письменників, літературознавців, фольклористів, мовознавців – від початків нової української літератури до тих, хто потрапив у поле зору І. Франка. Перший том енциклопедії, присвячений літературно-науковому оточенню Івана Франка, містить 255 статей-персоналій. Авторами статей стали вчені Інституту Івана Франка та Інституту літератури імені Т.Г. Шевченка, а також інших вітчизняних наукових установ.

Втім, сьогодні значна частина біографічної інформації (персональної) представлена електронними енциклопедіями: «Енциклопедія життя і творчості Івана Франка», «Енциклопедія життя і творчості Лесі Українки», «Енциклопедія життя і творчості Михайла Грушевського», «Енциклопедія життя і творчості Тараса Шевченка» та інші. І це значний крок вперед, коли оновлену довідкову інформацію про видатних осіб можемо отримати у відкритому доступі у вигляді електронних енциклопедій. Загальний перелік гуманітарних енциклопедичних видань (зокрема тих, що підготовлено в Україні у 1992–2019 рр.) наводимо окремо (див. Додаток).

Зазначене вище так само стосується і енциклопедичних словників. Їхні класифікаційні характеристики та типологія здійснюються за такими ж критеріями, як і енциклопедій. Енциклопедичних словників у галузі гуманітарних наук видається значна кількість (див. рис. 4) і яскравим прикладом може бути енциклопедичний словник «Художня культура західних і південних слов'ян (XIX – початок XX століття)».

Статті тут відображають національну особливість культурних та мистецьких процесів, що відбувалися у західних та південних слов'ян у XIX – на початку XX ст. Це статті про фольклористів, народознавців, мистців, діячів театру, драматургів, композиторів, видатних виконавців, дослідників усної та музичної народної творчості. Видання складається з чотирьох розділів: «Фольклор», «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво», «Театральне мистецтво». Гасла кожного розділу розміщено за українським алфавітом. Галузь культури має непоодинокі видання, ще приклад: «Короткий енциклопедичний словник з культури». Він містить близько 3000 найважливіших термінів і біографічних довідок про найвидатніших діячів культури. Проблематика словника зорієнтована на викладачів, студентів, учнів, пра-

цівників творчих спілок і культурно-освітніх установ та усіх охочих оволодіти знаннями з питань культури. Одній із галузей мистецтва присвячено енциклопедичний словник-довідник «Образотворче мистецтво». В ньому широко наведено визначення стилів, течій та напрямів образотворчого мистецтва, а також терміни, що побутували в давнину, але часто трапляються в різних літературних джерелах з історії мистецтва. Загалом містить близько 3000 термінів, висловів і понять. Видання багато ілюстровано творами давніх і сучасних митців. Структура словника-довідника подає терміни за порядковим номером відповідно до літерної групи, завдяки якому в предметно-тематичному покажчику можна легко знайти відповідний термін. Ілюстрації до певного терміну розташовано на початку чи всередині статті. Наприкінці довідника є перелік термінів та понять за їхнім предметно-тематичним контекстним визначенням. Вкінці вміщено іменний покажчик персоналій, а також перелік ілюстрацій художніх творів, що подано у додатку.

Отже, гуманітарні енциклопедичні словники містять матеріал понятійно-довідкового характеру. В них пояснюється зміст, характер і сутність предметів та явищ. Тут можна знайти лаконічні відомості про народи, мови, визначні події, про видатних письменників, митців. В енциклопедичних словниках уміщують також ілюстрації (фотографії, малюнки), картографічні матеріали, статистичні, хронологічні таблиці та ін. Енциклопедичні словники є загальні, або універсальні і галузеві, або спеціальні чи вузькогалузеві. У процесі створення енциклопедичного словника необхідно скласти обґрунтований і повний масив термінів, понять, подій, імен, щоб забезпечити тематичне охоплення (галузеві, вузькогалузеві), визначитися з функціями і читацьким призначенням (для фахівців чи широкого кола читачів), його змістом і формою, способом упорядкування

Рис. 4. Види енциклопедичних видань (1992-2019 рр.)

(алфавітні, тематичні, змішані). Робота над ними цілком відповідає визначенню типів і видів енциклопедичних видань в цілому.

Висновки. Відповідно до представленого огляду енциклопедичних видань з гуманітарних наук можна констатувати, що за останні більш як 25 років українська енциклопедистика має значний доробок. Аналізуючи весь масив означених видань, маємо нагоду констатувати, що сучасна типологія енциклопедичних видань доволі складна і різні науковці неоднаково класифікують енциклопедії – одні дають найзагальнішу типологію, інші – більш детальну. В роботі зроблено акценти на їх основні ознаки: за цільовим призначенням; за характером інформації; за читацькою адресою. Види спеціалізованих енциклопедій представлено як галузеві, вузькогалузеві та персональні. Структура, обсяг та формат теж визначено не менш важливими характеристиками енциклопедичних видань.

Згідно результату аналізу гуманітарних енциклопедичних видань сучасної України (1992-2019 рр.), варто відзначити, що основними галузями, які в них представлено є культура та мистецтво. Щодо спеціалізованих енциклопедич-

них видань, то видання з окремих галузей гуманітарних наук отримали перевагу над вузькогалузевими виданнями та персональними.

Аналізуючи інформацію з гуманітарної сфери знань, можемо стверджувати, що енциклопедичні видання вирізняються особливим стилем викладу матеріалу – уніфікованим, позбавленим авторської індивідуальності, стислістю викладу вміщеного матеріалу, точністю термінології; їм притаманна популярність, глибока наукова обґрунтованість та максимальна інформативність. Узагальнюючи практичний досвід, бачимо, що постійне оновлення є невід’ємною рисою енциклопедичних видань, адже вони покликані відображати як динаміку самого об’єкта свого опису, так і еволюцію наукових знань. А отже, перевидання енциклопедій має бути планомірним процесом, який потребує підтримки держави. Нагальною видається потреба перевидання та створення гуманітарних енциклопедичних видань на найбільш актуальні теми. І це може означати консолідацію багажу вже існуючих видань; їх активне поширення; створення нових версій для широкого суспільного загалу з конкретних тем та проблем гуманітарних наук.

ДОДАТОК

Гуманітарні енциклопедичні видання (1992-2019 рр.)

1. Велика ілюстрована енциклопедія мистецтв / [автор тексту М. Холлінгсворт; ред. укр. тексту : В. Герман, С. Залозна, Л. Бондаренко]. – Київ : Махаон-Україна, 2011. – 511 с.
2. Велика православна енциклопедія. – Донецьк : Глорія Трейд, 2013. – 384 с.
3. Величайшие исторические события мира : энцикл. справочник / Карнацевич В. Л. – Харків : Фоліо, 2007.
4. Вогнища української культури : енцикл. словник / Лисенко І. М. – Житомир : Рута, 2014
5. Всесвітня козацька енциклопедія. XV – початку XXI століть / Б. І. Сушинський. – Одеса : ЯВФ, 2007. – 570 с.
6. Втрачені шедеври України : енцикл. словник / Лисенко І. М. – Житомир : Рута, 2015.
7. Дослідники археології України : енцикл. словник-довідник / Г. Г. Мезенцева; НАН України, інститут археології, Чернігів. держ. пед. ін-т ім. Т. Г. Шевченка. – Чернігів : Сіверянська думка, 1997. – 205 с.
8. Духовність : [енциклопедія] / [гл. ред. В. С. Дудик]. – Київ : Европейская энциклопедия, 2008. – 686 с.
9. е-Архів Михайла Грушевського : веб-проект Юркова О., Гирич І. та ін.; Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського – 2016. URL: <http://hrushevsky.nbuv.gov.ua/>.
10. Енциклопедичний словник класичних мов / за ред. Л. Л. Звонської; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ, 2015. – 463 с.
11. Енциклопедичний словник символів культури України / за заг. ред. В. П. Коцура, О. І. Потапенка, В. В. Куйбіди. – 5-е вид. – Корсунь-Шевченківський : ФОП Гаврищенко В. М., 2015. – 912 с.
12. Енциклопедія афоризмів і крилатих фраз : близько 4100 висловів 1270 авторів / уклад. А. О. Капелюшний. – Львів : ПАІС, 2004. – 575 с.
13. Енциклопедія афоризмів, крилатих фраз, цитат : близько 19200 висловів 3300 авт. / [упоряд.] А. О. Капелюшний. – Львів : ПАІС, 2011. – 959 с.
14. Енциклопедія видавничої справи / В. П. Ткаченко [та ін.]. – Харків : Прапор, 2008. – 319 с.
15. Енциклопедія візуальних мистецтв. – 2016. URL: <https://www.wikiart.org/uk>.
16. Енциклопедія голодомору 1923-1933 років в Україні / вст. Сл. Євгена Нищука; передм., авт. текст Василя Марочка. – Дрогобич : Коло, 2018. – 576 с.
17. Енциклопедія для видавця та журналіста : енцикл. словник-довідник / Ю. В. Бондар, М. Ф. Головатий, М. І. Сенченко; МАУП, Кн. палата України. – Київ : видав. дім «Персонал», 2010. – 400 с.
18. Енциклопедія-довідник зі світової літератури / Л. М. Удовиченко; [за заг. ред. Н. М. Кодобянської]. – Київ : Освіта, 2012. – 143 с.

19. Енциклопедія електронних мас-медіа : у 2 т. / І. Г. Машенко. – Запоріжжя : Дике Поле, 2006. Т. 1. – 384 с.; Т. 2. – 511 с.
20. Енциклопедія етнокультурознавства : у 2 ч. / редкол.: Ю. Римаренко, Ю. Шемшученко та ін.; інститут держави і права ім. В. Корецького НАН України. – Київ, 2000–2002. Ч. 1, кн. 1, 2000. – 332 с.; Ч. 1, кн. 2, 2001. – 521 с.; Ч. 1, кн. 3, 2001. – 247 с.; Ч. 2, кн. 1, 2001. – 458 с. Ч. 2, кн. 2, 2001. – 375 с.; Ч. 2, кн. 3, 2001. – 325 с.
21. Енциклопедія життя і творчості Івана Франка : онлайн-енциклопедія Жарких М. – 2010. URL : <http://www.i-franko.name>
22. Енциклопедія життя і творчості Лесі Українки : онлайн-енциклопедія Жарких М. – 2006. URL : <http://www.l-ukrainka.name>.
23. Енциклопедія життя і творчості Михайла Грушевського : онлайн-енциклопедія Жарких М. – 2011. URL : <http://www.m-hrushevsky.name>.
24. Енциклопедія життя і творчості Тараса Шевченка : онлайн-енциклопедія Жарких М. – 2009. URL : <http://www.t-shevchenko.name>.
25. Енциклопедія історії та культури карпатських русинів / уклад.: Павло Роберт Магочій, Іван Поп; заг. ред. Павло Роберт Магочій; пер. з англ. Надія Кушко. – Ужгород : Вид-во В. Падяка, 2010. – 850 с.
26. Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол. : В. Смолій та ін.; інститут історії України НАН України. – Київ, 2003–2013. Т. 1. – 2003; Т. 2. – 2004; Т. 3. – 2005; Т. 4. – 2007; Т. 5. – 2008; Т. 6. – 2009; Т. 7. – 2010; Т. 8. – 2011; Т. 9. – 2012; Т. 10. – 2013.
27. Енциклопедія історії України : Україна-Українці. – Кн. 1 / редкол. : В. А. Смолій (голова редкол.) та ін.; НАН України. Інститут історії України. – Київ : Наукова думка, 2018. – 608 с.
28. Енциклопедія історії України : Україна-Українці. – Кн. 2 / редкол. : В. А. Смолій (голова редкол.) та ін.; НАН України. Інститут історії України. – Київ : Наукова думка, 2019. – 842 с.
29. Енциклопедія мистецтва Полтавщини : у 2 т. / Ханко В. М.; наук. ред. С. Білокінь; НАН України, інститут історії України; центр культурологічних студій. – Полтава : ТОВ «АСМІ»; Видавець О. Ханко. Т. 1: А-Л – 2014; Т. 2: М-Я. – 2015.
30. Енциклопедія некрополезнавства / [авт.-упоряд. В. Жадько]. – Київ : Преса України, 2013. – 703 с.
31. Енциклопедія пам'яток. URL: <http://www.encyclosights.com/>.
32. Енциклопедія постмодернізму / пер. з англ. В. Шовкун; наук. ред., пер. О. Шевченко; ред. Ч. Е. Вінквіст, В. Е. Тейлор. – Київ : Основи, 2003. – 503 с.
33. Енциклопедія світових субкультур : онлайн-енциклопедія / Дмитрук І. – 2018. URL: <http://uk.subcultures.wiki/>.
34. Енциклопедія Трипільської цивілізації / авт. кол. : Бурдо Н. Б. (відп. секр.), Відейко М. Ю. (гол. ред) та ін. – Т. 1. Кн. 1. – К., 2004. – 703 с.; Т. 1. Кн. 2. – К., 2004. – 320 с.
35. Енциклопедія Трипільської цивілізації : в 2 т. / голова редкол. Л. М. Новохатько. – Київ : ТОВ «Укрполіграфмедіа», 2004. Т. 2 / В. І. Балабіна [та ін.]; відп. Ред. С. М. Ляшко. – 654с.: іл.
36. Енциклопедія українського і світового кіно. URL: <http://www.kinokolo.ua/cyclopedia/>.
37. Енциклопедія українського козацтва. URL: <http://web.znu.edu.ua/euk/>.
38. Енциклопедія української пісні / Лисенко І. – Житомир : ПП Рута, 2017.
39. Енциклопедія української пісні. – Вид. 2-ге. / Лисенко І. – Житомир : ПП Рута, 2019.
40. Енциклопедія художнього металу: у 3 т. Т. 1-3 / Шмагало Р. – Львів : Априорі, 2015.
41. Енциклопедія художньої культури. Мистецька освіта : бібліографія, документи, теорія / Шмагало Р. Т. – Львів : ЛНАМ, 2013. – 518 с. : іл.
42. Євангельська енциклопедія / укл. С. Галайко. – Нововолинськ : Мінотавр, 2007. – 272 с.
43. Західно-Українська Народна Республіка 1918-1923. Енциклопедія : у 3 т. Т. 1: А-Ж. – Івано-Франківськ, 2018.
44. Західно-Українська Народна Республіка 1918-1923. Енциклопедія: у 3 т. Т. 2: З-О. – Івано-Франківськ, 2019.
45. Ілюстрована енциклопедія вірменської культури в Україні з каталогізованим додатком переліку пам'яток вірменської культури в музеях та заповідниках : у 2-х т. = Иллюстрированная энциклопедия армянской культуры в Украине с каталогизированным приложением перечня памятников армянской культуры в музеях и заповедниках / Ирина Гаюк. – Львів : Афіша, 2012.
46. Ілюстрована енциклопедія історії України : в 3 т. Т. 1: Від найдавнішого часу до кінця 18 ст. / авт. тексту: О. Кучерук; іл. та худож. оформл. Л. Голембовська, С. Голембовська. – Вид. перероб., доп. – Київ : Спалах, 2004. – 215 с. : іл.
47. Ілюстрована енциклопедія історії України (від найдавнішого часу до кінця XVIII ст.) / іл. та худ. оформлення Л. Голембовська [та ін.]; авт. тексту О. Кучерук. – Київ : Спалах ЛТД, 1998. – 215 с.
48. Ілюстрована енциклопедія українського народу. Звичаї. Свята. Традиції / уклад. Сметана І. І. – 2-ге вид., стер. – Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2014. – 414 с. : мал.

49. Історична енциклопедія Криворіжжя. Т.1. / О. О. Мельник, С. В. Балабанов. – Кривий Ріг : Видавничий дім, 2007. – 604 с.
50. Історична енциклопедія Криворіжжя. Т.2 / О. О. Мельник, С. В. Балабанов. – Кривий Ріг : СТПРЕС, 2009. – 702 с. : фото.
51. Історія європейської цивілізації. Греція : енциклопедія / ред. У. Еко; пер. з італ. : О. В. Смінтіна, І. С. Горнова, О. О. Феденко. – Харків : Фоліо, 2015. – 863 с.
52. Козацька старшина Гетьманщини : енциклопедія / В. В. Кривошея; укр. ін-т нац. пам'яті. – Київ : Стилос, 2010. – 791 с.
53. Короткий енциклопедичний словник з культури / Корінний М. М., Шевченко В. Ф. – Київ : Україна, 2012
54. Країни світу і Україна : енциклопедія: в 5 т. / редкол. : А. І. Кудряченко (голова) та ін.; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». – Київ : Фенікс, 2017.
55. Культура : ілюстрована енциклопедія України / укл. М. Попович. – Київ : Балтія-Друк, 2010. – 184 с.
56. Культура : ілюстрована енциклопедія України / М. Попович. – Київ : Балтія Друк, 2015. – 182 с.
57. Культурологія : енцикл. словник / Альчук М. П., Бацевич Ф. С., Бойко І. М., Васків А. Ю., Гапон Н. П. та ін.; ред., вступ. ст. В. П. Мельник. – Львів : Видавництво Львівського університету ім. І. Франка, 2013. – 506 с.
58. Лінгвістична енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2010. – 842 с.
59. Літературна Бережанщина / Ярослав Мазурак. – Бережани : Музей книги, 2000. – 154 с.
60. Літературно-красознавча енциклопедія Рівненщини / І. Г. Пашук. – Рівне : Волинські обереги, 2005. – 212 с.: іл.
61. Літературно-мистецька енциклопедія Кіцманщини / Р. Дуб. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Чернівці : [б.в.], 1998. – 90 с.
62. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. – Київ : Видавничий центр «Академія», 2007. Т. 1 : А (аба) – Л (лямент). – 608 с.; Т. 2 : М (Маадай-Кара) – Я (я-форма). – 624 с.
63. Мала енциклопедія англійської літератури / укл. Е. Соломаха. – Київ : Альтерпрес, 1998. Т. 1. – 544 с.; Т. 2 : Глосарій. – 80 с.
64. Мала енциклопедія етнодержавознавства / редкол.: Ю. Римаренко та ін.; інститут держави і права ім. В. Корецького НАН України. – Київ, 1996.
65. Мала енциклопедія піаніста-концертмейстера, артиста камерного ансамблю / Тетяна Молчанова. – Львів : Сполом, 2013. – 286 с. : іл., нот.
66. Мала енциклопедія Театру на Подолі. – К. : Пульсари, 2008. – 152 с.
67. Мала енциклопедія українського козацтва / С. О. Куглер та ін.; заг. ред. С. О. Куглер; Донецький ін-т турист. бізнесу. – Донецьк : ДІТБ, 2000. – 108 с. : іл.
68. Мала енциклопедія українського народознавства / редкол.: С. Павлюк та ін.; інститут народознавства НАН України. – Львів : Інститут народознавства НАН України, 2007.
69. Мала літературна енциклопедія / Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка, каф. укр. літ. і теорії літ., теоретико-методол. лаб.; уклад П. Богацький; відп. ред. і упоряд. О. Баган. – Дрогобич : Трек, 2013. – 260 с.
70. Мала філологічна енциклопедія / укл. О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк. – Київ : Довіра, 2007. – 476 с.
71. Малая энциклопедия киевской старины / А. Н. Макаров. – Київ : Довіра, 2002. – 558 с.
72. Малая энциклопедия киевской старины / А. Н. Макаров. – 2-е изд. – Київ : Довіра, 2005. – 558 с.
73. Малий біблійний енциклопедичний словник / перекл. М. Заболотний. – WBE. – 391 с.
74. Мистецтво : енциклопедія / Н. І. Платонова. – Київ : Перо, 2008. – 144 с.: іл.
75. Мистецтво України: енциклопедія : в 5 т. Т. 1: А-В / відп. ред. А. В. Кудрицький. – Київ : Українська енциклопедія, 1995. – 400 с.
76. Михайло Грушевський у Москві : автор. енциклопедія-хроноскоп / Володимир Мельниченко. – Київ : Либідь, 2015. – 565, [2] с. : іл.
77. Монархическое движение в Киеве и на территории Киевской губернии (1904–1919) : историческая энциклопедия / Кальченко Т. В. – Київ : Інтерконтинеталь Україна, 2014.
78. Монастыри Украинской Православной Церкви : Воынь, Подолия, Галиция, Буковина, Закарпатье : энцикл. справочник / Дятлов В.А. – Київ : Киевская Митрополия УПЦ, 2007.
79. Національна опера України : енциклопедія : у 2 т. Т. 1 / Чупринка П. та ін. – Київ: Національний академічний театр опери та балету України ім. Т. Шевченка, 2017.
80. Націоналізм як суспільний феномен: енцикл. словник / Титаренко Ю. Л. та ін. – Донецьк : Донбас, 1997.
81. Образотворче мистецтво : енцикл. ілюстр. словник-довідник / Пасічний А. – Київ : Факт, 2007.
82. Одеські історики : енцикл. видання. Т. 1: Початок ХІХ – середина ХХ ст. / відп. ред. В. А. Савченко. – Одеса : Друкарський дім, 2009. – 478 с.
83. Оперная энциклопедия (четыре века мировой оперы: 1600-2000) / Н. С. Житарь. – Хмельницький : НВП «Еврика» ТОВ, 2001. – 398 с.: ил.

84. Повна енциклопедія етикету / Кривошей О. В. – Київ : Глорія, 2014.
85. Полная энциклопедия символов и знаков / [Куприна Илона]. – Донецк : Мультипресс, 2013. – 286 с.
86. Полная энциклопедия символов и знаков / [Илона Куприна]. – Донецк : Мультипресс, 2015. – 286, [1] с.
87. Православная энциклопедия Харьковщины / [авт. Петровский В. В.; сост., отв. ред. Каплин А. Д.]. – Харьков : Майдан, 2009. – 563, [10] с. : ил.
88. Публіцистика. Масова комунікація : медіа-енциклопедія / Ю. Вільке та ін.; пер. з нім. К. Макеев, П. Демешко; заг. ред. В. Ф. Іванов. – Київ : Академія Української Преси: Центр Вільної Преси, 2007. – 780 с.
89. Релігії народів світу : [енциклопедія] / Г. Е. Єрмановська. – Київ : Укрвидавполіграфія, 2014. – 319 с.
90. Релігії світу: енциклопедія: пер. з фр. / П. Балта, Ж. Боттеро, К. Шадефо та ін.; худож. Е. Богаєр, П. Бонтам, Ф. Клеман. – Київ : Махаон-Україна, 2005. – 260 с. : ил.
91. Ромські музиканти Закарпаття : енциклопедія / Бейла Горват, Александр Горват. – Ужгород : Вид-во Олександрі Гаркуші, 2011. – 163 с.
92. Світова історія: ХХ століття : енцикл. словник / за ред. І. Підкови і Р. Шуста. – Львів : Літопис, 2008.
93. Словник співаків України : енцикл. видання. / Лисенко І. М. – Київ : Рада, 1997.
94. Современная энциклопедия декоративно-прикладного искусства / Л. В. Варава. – Донецк : ООО ПКФ «БАО», 2006. – 303 с. : ил.
95. Соціальна філософія : короткий енцикл. словник / Андрущенко В. П. (ред., упоряд.); Волович В. І. (ред.); Горлач М. І. (ред., упоряд.); Губерський Л. М. (ред.); Чуйко В. Л. (упоряд.); Українська Академія політичних наук. – Київ-Харків : ВМП «Рубікон», 1997. – 400 с.
96. Співаки України : енцикл. видання / Лисенко І.М. – Київ: Знання, 2012.
97. Сучасна енциклопедія декоративно-прикладного мистецтва / Л. В. Варава; пер. з рос. І. Г. Данилюк. – Донецьк : ТОВ ВКФ «БАО», 2007. – 303 с. : ил.
98. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія (1290 термінів і понять) / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 716 с.
99. Тарас Шевченко і Крим : енцикл. довідник / Рудницький Г.А. – Сімферополь : Таврія, 2001.
100. Театри Дніпропетровщини : енциклопедія / Г. Гронська та ін. ; заг. ред. Т. Шпаковська ; фото М. Бичинський та ін. – Дніпропетровськ : Дніпрокнига, 2003. – 718 с. : фотоіл.
101. Украинская православная энциклопедия : в 3 ч. / Л. С. Кукушкин. – Харків : Фолио, 2013. – 893 с.
102. Україна під булавою Богдана Хмельницького : енциклопедія: у 3 т. / С. Коваленко. – Київ : Стікс-Ко, 2007–2009.
103. Україна поза Україною: енцикл. словник мистецького, культурного і громадського життя української еміграції в міжвоєнній Чехословаччині (1919–1939) / О. Пеленська. – Прага, 2019.
104. Україна : енцикл. словник: історія, культура, освіта, політика, економіка, фінанси, право / Сліпушко О. М. – Київ : Аконіт, 2008.
105. Українська архівна енциклопедія / гол. редкол. І. Б. Матяш [та ін.] ; Державний комітет архівів України, Український НДІ архівної справи та документознавства. – Київ : УНДІАСД, 2008. – 881 с.
106. Українська бібліотечна енциклопедія: веб-сайт. – 2015. URL: <http://ube.nlu.org.ua>.
107. Українська енциклопедія джазу / В. С. Симоненко. – Київ : Центрмузінформ, 2004. – 232 с.
108. Українська етнокulturологічна енциклопедія : у 5 т. / [В. Авдєєв та ін.]; ред. рада: В. А. Бітаєв (відп. ред.) [та ін.]; Нац. акад. мистецтв України, Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв, ін-т культурології НАМ України. – Київ : Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв, 2013. Т. 1 : А-Е. – 552 с.; Т. 2 : Е-Л. – 544 с.; Т. 3 : Л-Н. – 556 с.; Т. 4 : Н-Р. – 548 с.; Т. 5 : Р-Я. – 534 с.
109. Українська мова : енциклопедія / Русанівський В.М. та ін. – Київ: Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана, 2000.
110. Українська мова : енциклопедія / [Губарева Г. А. та ін. ; за ред. І. В. Муромцева]. – Київ : Майстер-клас, 2011. – 399 с. : ил., табл., фото.
111. Українська мова: енциклопедія. – Вид. 2-ге / Русанівський В.М. та ін. – Київ : Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана, 2004.
112. Українська мова : енциклопедія. – Вид. 3-є / Русанівський В.М. та ін. – Київ : Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана, 2007.
113. Українська мова : енциклопедія. – 4-е вид. / редкол.: В. Русанівський та ін.; інститут української мови НАН України; інститут мовознавства ім. О. Потебні НАН України. – Київ, 2013.
114. Українська музейна енциклопедія (УМЕ). – Київ, 2006. – 155 с.
115. Українська музична енциклопедія : у 7 т. Т. 1–5 / редкол.: Г. Скрипник та ін.; інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Рильського НАН України. – Київ, 2006–2018. Т. 1 : [А-Д]. – 2006. – 680 с. : ил.; Т. 2 : [Е-К]. – 2008. – 664 с.; Т. 3 : [Л-М]. – 2011. – 627, [16] с. : ил. Т.4. – 2016; Т. 5 «Павана – Полікарп» – 2017.
116. Українська міфологія : енциклопедія народних вірувань / Войтович В. – Київ : ФОП Стебеляк, 2014.

117. Українська міфологія : енциклопедія / Войтович В. – Київ : Либідь, 2002.
118. Українська міфологія : енциклопедія. – Вид. 2-ге / Войтович В. – Київ : Либідь, 2005.
119. Українська народна енциклопедія / Федорів Р. – Львів : Червона калина, 1996.
120. Українська фольклористична енциклопедія / керівник проекту, наук. ред., упорядн. Василь Сокіл; інститут народознавства НАНУ. – Львів, 2018. – 800 с.
121. Українська фольклористична енциклопедія : у 2-х т. Т. 1: А-Л / Дмитренко М. – Київ: інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнографії імені М. Т. Рильського НАН України, 2018.
122. Українське Бужацьке козацтво : енциклопедія / [укладачі: В. Я. Тимофєєв, С. В. Ушанова]. – Дніпро : Т. К. Середняк, 2017. – 375 с. : іл., табл.
123. Українське козацтво : мала енциклопедія / С. В. Абросимова [та ін]; ред. Ф. Г. Турченко; науково-дослідний ін-т козацтва при Запорізькому держ. ун-ті. – Київ : Генеза; Запоріжжя : Прем'єр, 2002. – 568 с.: іл.
124. Українське козацтво : мала енциклопедія / Ф. Г. Турченко та ін.; відп. ред. С. Р. Лях. – 2-ге вид., доп. і переробл. – Київ : Генеза; Запоріжжя: Прем'єр, 2006. – 672 с. : іл.
125. Українське козацтво: мала енциклопедія. – Вид. 2-ге / Лях С.Р. та ін. – Київ : Генеза, 2007.
126. Український BEST : міні-енциклопедія книжкового року / упоряд. К. Родик, Т. Щербаченко. – Київ : Книжник-review, 2005. – 272 с. : іл. – (Книжка року'2004).
127. Український енциклопедичний кінословник / редкол.: С. Безклубенко та ін. – Київ : КНУКіМ, ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського НАН України, 2006.
128. Українські співаки XI-XVIII ст. : енцикл. слов. / Іван Лисенко. – Київ : Рута, 2015. – 143 с.
129. Філософія політики : короткий енцикл. словник / ред. кол. : Губерський Л. В. (керівник) та ін.; авт.-упоряд. : Андрущенко В. П. (керівник) та ін. – Київ : Знання України, 2002. – 670 с.
130. Філософський енциклопедичний словник / НАН України, ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди; голова редкол. В. І. Шинкарук. – Київ : Абрис, 2002. – 742 с.
131. Франківська енциклопедія: у 7 т. Т. 1: А-Ж / Редкол.: М. Жулинський, Є. Нахлік та ін.; інститут Івана Франка НАН України. – Львів, 2016; Т. 2 : З-О. – Львів, 2019.
132. Художня культура західних і південних слов'ян (XIX – початок XX століття) : енцикл. словник / редкол.: Г. Скрипник та ін.; інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського НАН України. – Київ, 2006.
133. Шевченківська енциклопедія : в 6 т. / редкол.: М. Г. Жулинський (голова) [та ін.] ; Нац. акад. наук України, ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка. – К. : [б. в.], 2012 – 2015. Т. 1 : А-В – 2012. – 742, XVI с.; Т. 2 : Г-З. – 2012. – 756, XVI с.; Т. 3 : І-Л. – 2013. – 886, [16] с.; Т. 4 : М-Па. – 2013. – 806, [16] с.; Т. 5 : Пе-С. – 2015. – 1038, XVI с.; Т. 6 : Т-Я. – 2015. – 1117, XVI с. : іл.
134. Шевченківський енциклопедичний словник Миколаївщини : 200-літтю від дня народження Тараса Шевченка присвячується. – Миколаїв : НУК, 2014. – 562 с.
135. Энциклопедия жизни и творчества Н. И. Костомарова (1817-1885) / Ю. А. Пинчук [и др.]; предс. редкол. В. А. Смолий; Нац. акад. наук Украины, ин-т истории Украины. – Київ. : Институт истории Украины ; Донецк : Юго-Восток, 2001. – 565 с.
136. Энциклопедия исполнительного музыковедения : к 100-летию НМА Украины им. П.И. Чайковского / Давидов М.А. – Ніжин : НГУ ім. М. Гоголя, 2014.
137. Энциклопедия крымских древностей : археологический словарь Крыма / Буров Г.М. – Київ : Стилос, 2006.
138. Энциклопедия Холокоста / А. И. Круглов; еврейский совет Украины, фонд «Память жертв фашизма». – Киев : [б.и.], 2000. – 224 с. – (Еврейская энциклопедия Украины).
139. Linguapedia – лінгвістична енциклопедія – 2009. URL: <https://linguapedia.info/uk/>.

Список літератури:

1. Березюк Т., Іщенко О., Пилипчук Р., Савченко О., Фещенко Н. Здобутки української енциклопедистики: характеристика найважливіших видань. *Наука України в світовому інформаційному просторі*. Вип. 12. Київ: Академперіодика, 2015. С. 9–114.
2. Боряк Г. В. Відкриті енциклопедичні гуманітарні ресурси в Інтернеті. *Спеціальні історичні дисципліни*. Київ, 2013. Вип. 21. С. 73–89.
3. Добко Т. В. Українська енциклопедія в електронному середовищі. *Українська енциклопедистика: матеріали 3-ої міжнарод. наук. конференції*. Київ, 2014. С. 45–50.
4. ДСТУ 3017-2017. Видання. Основні види. Терміни та визначення понять. Київ, 2016. С. 14.
5. Железняк М., Іщенко О. Українські регіональні енциклопедії: значення, функції, проблеми. *Українська енциклопедистика. Регіональний аспект* / За ред. М. Железняка; Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. Київ, 2017. С. 44–49.

6. Корпус енциклопедичних видань України : бібліограф. онлайн-показчик. URL: <http://corpus.encyclopedia.kiev.ua/encyclopedias-of-persons>.
7. Крайнікова Т. Довідково-енциклопедичні видання: робоча навчальна програма (напрямок підготовки 6.030303 Видавнична справа і редагування) / Київський університет ім. Б. Грінченка. Київ, 2017. 38 с.
8. Лісіна С.О. Українські довідкові видання в системі соціальних комунікацій: стан та перспективи дослідження. *Держава та регіони: Соціальні комунікації*. Запоріжжя, 2012. № 3 (11). С. 122–129.
9. Немкович О. Академічна «Українська музична енциклопедія» як резонатор провідних тенденцій розвитку і якісних змін в українській музикознавчій науці на межі ХХ–ХХІ століть. *Українське мистецтвознавство: матеріали, дослідження, рецензії*. 2012. Вип. 12. С. 90-100. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrmyst_2012_12_14.
10. Про інформацію : закон України, станом на 1 груд. 2002 р. *Верх. Рада України*. Київ: Парлам. вид-во, 2002. 24 с.
11. Смолій, В.А., Боряк, Г.В. «Енциклопедія історії України» та сучасна українська енциклопедистика. *Український історичний журнал*. 2014. №4. С.10.
12. Українська енциклопедистика: матеріали п'ятої міжнародної наук. конференції. Київ, 2017. 112 с.
13. Українська енциклопедистика: матеріали Четвертої міжнародної наукової конференції (9–13 листопада 2015 р., Ін-т енциклопедичних досліджень НАН України) надруковано в «Енциклопедичному віснику» (число 6-7, 2015).
14. Українська енциклопедистика: матеріали Третьої міжнародної наукової конференції (м. Київ, 22–23 жовтня 2013 року). Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2014. 282 с.
15. Українська енциклопедистика: матеріали Другої міжнародної наукової конференції (м. Київ, 17 червня 2011 року). Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2014. 113 с.
16. Черниш Н. До питання про сучасну типологію енциклопедій. *Вісник книжкової палати*. 2015. № 4. С. 3-8.
17. Черниш Н. Нариси з історії української енциклопедичної справи. Львів: ЛА «Піраміда», 2018. 348 с.
18. Швецова-Водка Г. Документознавство : навч. посібн. Київ: Знання, 2007. 398 с.
19. Швецова-Водка Г.М. Документознавство : словник-довідник термінів і понять. Київ : Знання, 2011. 319 с.
20. Lisina S. Reference information on the Internet (Ukrainian electronic encyclopedia as an information resource). *Biblioteka Książka Informacja Internet*. Lublin, 2013. S. 25–34.

Lisina S.O. UKRAINIAN ENCYCLOPEDIAS OF LIBERAL ARTS: TO THE QUESTION OF THE STATE OF DEVELOPMENT

Encyclopedias and encyclopedic dictionaries of the liberal arts are effective ways of communication in the modern academic environment and the enlightenment movement of the Ukrainian nation. Hence, determining its typology, style characteristics, and functions appears to be the relevant topic in the encyclopedic studies.

The paper analysis is focused on such modern scientists' views as Boryak H.V. [2], Dobko T.V. [3], Zheleznyak M.H. [5], Chernysh N.I. [16; 17] and their opinions on the main matters of the Ukrainian encyclopedic studies. Science papers presented during the international science conferences „Ukrainian encyclopedia studies” [12–15] are considered in the analysis as well.

The purpose of the paper is to analyse the learning of the typological structure of the encyclopedic publications of liberal arts on the issues of language, literature, art, culture, history, and to identify their characteristics.

In the paper are gathered thematic and typological characteristics of the encyclopedias of liberal arts, encyclopedic dictionaries, and electronic encyclopedic publications. The chronicle of Ukrainian modern encyclopedic publications of liberal arts (1992–2019) is presented in diagrams and divided into such main categories as history, culture, art, language, religion, and philosophy. The examples of the analysis of the main types of encyclopedic publications are as follows: “Encyclopedia of Ukrainian History” (general), “Encyclopedia of the art in Poltava region” (regional subject-specific), “Shevchenko's encyclopedia” (biographical), “The short encyclopedic dictionary of culture” (subject encyclopedic dictionaries).

Professionally, the first chronicle of the Ukrainian encyclopedic publications of liberal arts was gathered from the materials of 1992–2019 years. There was provided thematic and typological structure from the aspect of the sector, region, and person.

The typological structure of the encyclopedias of liberal arts (genera, subject-specific, and biographical) is suggested by the author. In the paper, there was attempted to find out the main reasons for determining types and kinds of encyclopedic publications when making them.

Key words: *encyclopedic publications, typology of the encyclopedic publications, encyclopedias of liberal arts, classification of encyclopedias of liberal arts, types of encyclopedias.*